

Wyrok z dnia 22 marca 2001 r.

II UKN 259/00

Do pracownika, który dopiero w okresie wypowiedzenia dokonanego na jego wniosek, objął stanowisko pracy podlegające likwidacji, nie ma zastosowania art. 1 ust. 1 i 2 oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.).

Przewodniczący SSN Beata Gudowska (sprawozdawca), Sędziowie SN:
Krystyna Bednarczyk, Andrzej Wróbel.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 22 marca 2001 r. sprawy z wniosku Wilhelma M. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w W. o wcześniejszą emeryturę, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 24 listopada 1999 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Decyzją z dnia 3 listopada 1998 r. Oddział Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w W. wstrzymał wypłatę emerytury Wilhelma M., przyznanej mu na podstawie rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 stycznia 1990 r. w sprawie wcześniejszych emerytur dla pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładów pracy (Dz.U. Nr 4, poz. 27), po stwierdzeniu w wyniku kontroli, że nie została przez niego spełniona przesłanka nabycia prawa do tego świadczenia, wynikająca z § 1 ust. 1 tego rozporządzenia, gdyż rozwiązanie umowy o pracę nie nastąpiło w warunkach art. 1 ust. 1 lub art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz.U. z 1990 r. Nr 4, poz. 19 ze zm.).

Odwołanie od decyzji organu rentowego oddalił Sąd Okręgowy-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych we Wrocławiu wyrokiem z dnia 4 maja 1999 r. po ustaleniu, że rozwiązanie umowy o pracę nastąpiło na skutek wniosku ubezpieczonego, a podana w świadectwie pracy przyczyna jej rozwiązania była nieprawdziwa. Sąd pierwszej instancji przyjął, że w zatrudniającej ubezpieczonego Spółdzielni Kółek Rolniczych w D. dokonywano przesunięć na licznych stanowiskach pracy nie dlatego, że istniały takie potrzeby organizacyjne, lecz tylko po to, aby umożliwić ubezpieczonemu uzyskanie prawa do emerytury, z obejściem warunku zwolnienia z przyczyn dotyczących pracodawcy. Działania w tym kierunku polegały w szczególności na odwołaniu ubezpieczonego z dniem 31 grudnia 1995 r. z pełnionej od dnia 16 stycznia 1973 r. funkcji prezesa zarządu Spółdzielni, z jednoczesnym powierzeniem mu tylko na czas wypowiedzenia (skróconego do jednego miesiąca) stanowiska specjalisty do spraw zaopatrzenia, zwolnionego właśnie przez pracownika, który przeszedł na stanowisko kierownika warsztatów, zajmowane przez pracownika powołanego od dnia 1 stycznia 1996 r. na prezesa Spółdzielni. Na stanowisku specjalisty do spraw zaopatrzenia, na które ubezpieczony został przeniesiony na czas wypowiedzenia, nie pełnił on żadnych czynności, gdyż od dnia 2 stycznia 1996 r. chorował. Zostało ono zlikwidowane z dniem 1 lutego 1996 r.

Wyrokiem z dnia 24 listopada 1999 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oddalił apelację ubezpieczonego. Przejmując ustalenia faktyczne Sądu Okręgowego, Sąd drugiej instancji wyraził pogląd, że w Spółdzielni nie zachodziły żadne względy, mające charakter trudności ekonomicznych lub zmian organizacyjnych, usprawiedliwiające zwolnienie ubezpieczonego z pracy.

Ubezpieczony oparł kasację na podstawie naruszenia prawa materialnego - art. 1 ust. 1 i art. 10 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy w związku z § 1 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25 marca 1997 r. w sprawie zasad wcześniejszego przechodzenia na emeryturę pracowników zwalnianych z pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, twierdząc, że ich naruszenie polegało na "błędnym przyjęciu przez sądy obu instancji, że prezes Spółdzielni może nabyć prawo do emerytury wcześniejszej tylko w razie upadłości lub likwidacji Spółdzielni". Skarżący zakwestionował również - wskazując na naruszenie przepisu art. 83 KC - ustalenie, że powierzenie mu stanowiska zaopatrzeniowca było działaniem pozornym. W ramach podniesionej podstawy kasacyjnej z art. 393¹ pkt 2 KPC skar-

żący powołał się na naruszenie art. 233 § 1 KPC mające istotny wpływ na wynik sprawy. Wnioski kasacji zmierzały do zmiany “zaskarżonych wyroków sądów I i II instancji i uchylenie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych”, ewentualnie “wyroków I i II instancji” i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

O szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących pracodawcy można mówić tylko w sytuacjach opisanych w art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy, czyli wówczas, gdy dochodzi do zmniejszenia zatrudnienia wymuszonego przyczynami ekonomicznymi lub zmianami organizacyjnymi, produkcyjnymi albo technologicznymi, w tym także celem poprawy warunków pracy lub warunków środowiska naturalnego, które następuje przez jednorazowe lub w okresie nie dłuższym niż 3 miesiące rozwiązanie stosunków pracy z grupą pracowników obejmującą co najmniej 10 % załogi. Możliwe jest również powołanie się na przyczyny leżące po stronie pracodawcy przy dokonywaniu zwolnienia indywidualnego (art. 10 ust. 1), byle tylko było motywowane wyłącznie powodami wymienionymi w art. 1 ust. 1 ustawy.

Trafnie skarżący wywodził, że istotny wpływ na wynik sprawy miały dokonane w jej toku ustalenia faktyczne, zwłaszcza te, które dotyczyły zmian na stanowiskach pracy w Spółdzielni. Decydująca jednak była ocena, że tych przemieszczeń dokonywano jedynie celem umożliwienia mu nabycia prawa do emerytury, z obejściem warunku zwolnienia z pracy w trybie ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn dotyczących zakładu pracy. Ustalenia takie zostały poczynione przez Sąd pierwszej instancji i stały się przedmiotem kontroli Sądu Apelacyjnego, który stwierdził, że znajdują oparcie w materiale dowodowym oraz że przy jego ocenie Sąd pierwszej instancji nie przekroczył reguł wyrażonych w art. 233 § 1 KPC. Sąd drugiej instancji, przejmując te ustalenia, oparł się na własnym przekonaniu i - jak wynika z uzasadnienia jego wyroku - na wszechstronnym rozważeniu sprawy. Należy zarazem podkreślić, co wielokrotnie znalazło już wyraz w judykaturze Sądu Najwyższego, że ze względu na pełną autonomię sądów orzekających w zakresie oceny dowodów, można ją podwa-

żyć wyjątkowo, tylko wówczas, gdy pozostaje w rażącej sprzeczności z wynikami postępowania dowodowego lub zasadami logiki albo życiowego doświadczenia. O takiej sprzeczności w rozpoznawanej sprawie nie może być mowy.

Sąd Apelacyjny właściwie ocenił stan faktyczny sprawy, wskazując na okoliczności stanowiące wystarczającą podstawę do przyjęcia, że treść świadectwa pracy nie odpowiadała rzeczywistości. Ubezpieczony wskazywał na podany w nim powód swego zwolnienia, jako wynikający z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, czyli likwidacji stanowiska głównego specjalisty do spraw zaopatrzenia. W stanie faktycznym niniejszej sprawy kolejność zdarzeń była inna. Pierwotne przyczyny zwolnienia ubezpieczonego leżały w jego własnej decyzji, wyrażonej wobec rady Spółdzielni o zamiarze rozwiązania umowy o pracę w celu przejścia na emeryturę, a zajmowanie likwidowanego stanowiska było już tylko następstwem tej decyzji. W konsekwencji należy wyrazić pogląd, że pracownik, który w okresie wypowiedzenia, dokonanego na jego wniosek, zajmuje stanowisko pracy podlegające likwidacji, nie zostaje - z chwilą opuszczania tego stanowiska - zwolniony z pracy w okolicznościach określonych w art. 1 ust. 1 i 2 oraz art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 28 grudnia 1989 r.

W tym stanie rzeczy odmowa zastosowania przez Sąd drugiej instancji przepisu § 1 ust. 1 rozporządzenia z dnia 26 stycznia 1990 r. zasadzała się na stwierdzeniu, że zwolnienie ubezpieczonego nie nastąpiło z inicjatywy ani z przyczyn leżących po stronie pracodawcy, w związku z czym kasacyjny zarzut naruszenia prawa materialnego, skonkretyzowany jako „błędne przyjęcie przez sądy obu instancji, że prezes Spółdzielni może nabyć prawo do emerytury wcześniejszej tylko w razie upadłości lub likwidacji Spółdzielni”, nie wymagał rozważenia. Trafia zresztą w próżnię, gdyż nie odnosi się stanu faktycznego sprawy ustalonego na podstawie faktów przedstawianych przez ubezpieczonego.

Z tych względów na zasadzie art. 393¹² KPC Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

=====